

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 13/2005 vp

Hallituksen esitys Kiinan kansantasavallan kanssa sijoitusten edistämisestä ja vastavuoroisesta suojaamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä syyskuuta 2005 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Kiinan kansantasavallan kanssa sijoitusten edistämisestä ja vastavuoroisesta suojaamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 99/2005 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- yksikön päällikkö Jukka Nystén ja kaupallinen neuvos Kimmo Sinivuori, ulkoasiainministeriö
- erityisasiantuntija Pirkko Haavisto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- toimitusjohtaja Tapani Kaskeala, Finpro
- ekonomisti Olli Koski, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Kiinan kansantasavallan kanssa 15 päivänä marraskuuta 2004 allekirjoitetun sijoitusten edistämistä ja vastavuoroista suojaamista koskevan sopimuksen ja voimaansaattamislakiehdotuksen. Sopimuksen avulla halutaan varmistaa suotuisat edellytykset toisen sopimuspuolen kansalaisten ja yritysten sijoituksille toisessa sopimusmaassa sekä tunnustetaan tarve suojella niitä.

Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännöissään sopimuksen voimaantulolle asetetut vaatimukset. Esitykseen sisältyy lakiehdotus eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaasaattamisesta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Kiinan taloudellinen — ja poliittinen — merkitys kasvaa edelleen, ja se merkitsee uusia mahdollisuuksia ja haasteita niin Euroopalle kuin Suomelle. On tärkeää, että sekä EU että Suomi ovat uudistamassa yhteistyötä koskevia sopimuksia, joilla osaltaan voidaan edistää Kiinan integroitumista kansainväliseen järjestelmään.

Kiina on maailman neljänneksi suurin kansantalous. Se on maailman suurin useiden perushyödykkeiden, teollisuustuotteiden ja maataloustuotteiden viejä ja tuoja. Kiinaan suuntautuu Yhdysvaltojen jälkeen toiseksi eniten ulkomaisia suoria sijoituksia. Kiinan jäsenyys Maailman kauppajärjestössä (WTO) vuonna 2001 on vauhdittanut ulkomaisia investointeja. Ulkomaisia investointeja Kiinaan vetää maan nopea taloudellinen kasvu, halpa työvoima, valtavat kotimarkkinat ja suhteellisen hyvä infrastruktuuri. Parin viime vuoden aikana investointivirrat Kiinaan ovat olleet runsaat 50 miljardia dollaria vuodessa. Kokonaisuudessaan päätettyjen sijoitusten arvo on vajaat tuhat miljardia dollaria ja toteutuneiden sijoitusten arvo noin puolet tästä. Vuoden 2003 lopussa Kiinassa toimi vajaat puoli miljoonaa ulkomaista yritystä.

Kiina on viime vuosina lisännyt huomattavasti omien valtion yritystensä sijoituksia ulkomaille turvatakseen erityisesti maan tarvitsemien raaka-aineiden saannin tulevaisuudessakin.

Suomen ja Kiinan väliset taloudelliset suhteet

Kiina on Suomen suurin kauppakumppani Aasiassa. Kiina on EU:n toiseksi suurin kauppakumppani Yhdysvaltojen jälkeen. Suomen kauppa Kiinan kanssa on ollut viime aikoina tasapainossa, kun mukaan lasketaan myös Hongkongin kautta Kiinaan menevä vienti. Vuonna 2003 Suomen kauppa Kiinan kanssa oli lähes 3,4 miljardia euroa (ml. Hongkongin kautta viedyt tuotteet) ja oli hienoisesti ylijäämäinen. Vuoden

2004 kauppa kasvaa käytettävien tilastojen mukaan jopa 4 miljardiin euroon nostaten Suomen Ruotsin ohi Kiinan tärkeimmäksi kauppakumppaniksi Pohjoismaissa.

Suomen viennissä Kiinaan tärkeimmät tuotekategoriat ovat telekommunikaatio ja elektroniikka, teollisuuden koneet ja laitteet sekä paperiteollisuuden tuotteet. Puolet Suomen koko elektroniikka- ja komponenttiviennistä vuonna 2003 suuntautui Kiinaan. Myös Kiinan kasvava raaka-ainetarve näkyy viennissämme: esim. teräksen vienti Kiinaan kaksinkertaistui viime vuonna.

Suomi tuo Kiinasta pääasiassa elektroniikka- ja sähköteollisuuden tuotteita, tekstiilejä, vaatteita, nahkatuotteita ja turkiksia sekä metalliteollisuuden tuotteita.

Viennin ohella myös suorat investoinnit Suomesta Kiinaan ovat kasvaneet nopeasti. Suomalaisyrityksillä on Kiinassa noin 200 liiketoimintayksikköä omien yritysten, yhteisyritysten ja edustustojen muodossa. Suomalaiset yritykset työllistävät yhteensä Kiinassa noin 25 000 työntekijää, ja tehtyjen investointien arvo on tällä hetkellä noin 4,5 miljardia euroa ja liikevaihto noin 10 miljardia euroa.

Kiinan kanssa voimassa oleva investointisopimus on vuodelta 1986. Suomi pyrkii uudella sijoituksella edistävällä ja suojaavalla sopimuksella Kiinan kanssa turvaamaan aiempaa paremmin Suomen elinkeinoelämän toiminnalliset edellytykset Kiinassa. Sopimuksella pyritään vähentämään mahdollisuutta kohdella suomalaisia sijoituksia mielivaltaisesti sekä lisäämään sijoitusympäristön ennakoivuutta Kiinassa. Kiinalaisten yritysten sijoitukset Kiinan ulkopuolella ovat lisääntymässä. Suomen ja Kiinan välisellä sopimuksella pyritään vaikuttamaan myönteisesti myös kiinalaisten valmiuteen osallistua tuotannolliseen toimintaan Suomessa.

Vertailu Suomen mallisopimukseen

Valiokunta pitää tärkeänä, että taloudellisen yhteistyön avulla edistetään myös poliittista dialo-

gia Kiinan kanssa ihmisoikeuksien edistämiseksi. Sopimuksen johdannosta puuttuu viittaus kansainvälisesti tunnustettujen työelämään liittyvien oikeuksien kunnioittamiseen ja vaatimuksiin, jotka liittyvät yleisesti sovellettaviin terveyttä, turvallisuutta ja ympäristöä koskeviin toimenpiteisiin. Valiokunta pitää tätä puutetta valitettavana ottaen huomioon Kiinan vakavat ihmisoikeusloukkaukset ja ympäristöongelmat.

Sopimus sisältää myös muita merkittäviä poikkeuksia mallisopimuksesta. Näistä voidaan mainita mm. rajoitukset suosituimmuuskohtelun ja kansallisen kohtelun periaatteen osalta, investointien tuoton määritelmän suppeus, tekijänoikeuksiin, maanomistukseen ja valuutan siirtoon liittyvät rajoitukset ja riitojen ratkaisuun liittyvät poikkeukset. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan uusi sopimus antaa poikkeuksista huolimatta kuitenkin paremman suojan investoinneille kuin aikaisempi sopimus.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Pekingissä 15 päivänä marraskuuta 2004 tehdyn Suomen tasavallan hallituksen ja Kiinan kansantasavallan hallituksen välisen sijoitusten edistämistä ja vastavuoroista suojaamista koskevan sopimuksen ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 16 päivänä joulukuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Liisa Jaakonsaari /sd
vpj. Aulis Ranta-Muotio /kesk
jäs. Ulla Anttila /vihr
Eva Biaudet /r
Antero Kekkonen /sd
Katri Komi /kesk
Johannes Koskinen /sd
Suvi Lindén /kok

Petri Neittaanmäki /kesk
Kalevi Olin /sd
Aila Paloniemi /kesk
Maija Perho /kok
Jari Vilén /kok
Ben Zyskowitz /kok
vjäs. Simo Rundgren /kesk
Esko-Juhani Tennilä /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Raili Lahnalampi.